

quid lectitare deinceps sustineant, quod ab ingenuo pudore abhorreat. Quid si liberioribus inverecundisque colloquiis tanquam infecto halitu emarcuisset flos, ille castitatis, cujus odor quolibet aromate suavior ad solum omnipotentis Dei erumperebat; tamen virescet ille denuò, ne dubita, si modò ab eorum familiaritate atque confortio abstineris, quorum venenatis afflatibus primùm contabuit.

An te nequior socius fortè depravasset perniciosus illecebris, & suis implicitum laqueis etiamnum detineret, ne redeas ad meliorem frugem. Equidem scio quantam necessitudo prava habem importet; quàm gravem, ad dissolvendos fatales nexu, moram afferat. Tamen per te stabit unum, ut malo medeare, & vetera, quæ te illaqueant, vincula quamprimum abrumpas. Abjice amicum illum, seu potiùs conjuratum tuæ salutis hostem: ejice pestem illam, quæ te contagio suo infecit: nihil te blanditiæ, nihil placitæ familiaritatis usus, nihil humanarum rationum momenta moveant, quominus monstrum illud in tuam perniciem natum opprimas, & ipsius etiam memoriam, si potes, oblivione deleas sempiterna.

Id pugnae genus adversum perturbatos animi motus, quales ætas vestra ferre potest, quisquis adhibuerit, Adolescentes, is certam sibi de salutis hostibus victoriam adpromittat. Nulla tam vitiosa cupiditas, tam impotens, tam altis defixa radicibus, quæ non coerceri facillè, dum juvenus patitur, atque etiam evelli possit, si modò, quibus alitur ac fovetur, pabulis ac fomentis caruerit.

Quaquam reclamabit adhuc aliquis, sic increvit malum, ut medellam non admittat, nec est habitus pravi, qui me obsidet, ea deinceps

conditio, ut vinci possit. Nam quis fuit ad hunc usque diem fructus tot laborum, dum oppugnare hostem aggredior, & conferere cum ipso manus confido; quoties victus concidi, cum vicisse mihi gratularer? vel quid decertasse cum ipso profuit, nisi ut me tam impugnando quàm resistendo imparem agnoscerem? Ut tua te ratio fallit, quisquis hæc objicis! Sed esto: tam operosa habeatur res illa, quàm existimas! sit ejusmodi quod imposuit jugum consuetudo mala, ut excutere illud non valeas. Tamen nisi id feceris, quæ spes tibi salutis restat, dum fovebis in sinu labem illam, quam cœleste regnum non capit; nisi mundus à sordibus purusque totus inveniare, quis declinandæ calamitatis æternæ modus objicitur? Nam quod in hoc ætatis flexu aggredi non sustines, aut perficere etiam desperas, ecquando vel molliere confidentiùs, vel feliciùs consummabis? Postquam ætas creverit scilicet, & anni pleniores accesserint? hoc enim video unum esse perfugium, quò te recipias, si nondum omne salutis desiderium exiisti. At quid juvabit, amabo te, annorum accessio, si assidua peccandi consuetudine novum habitui pravo pondus accesserit? si vox conscientia revocantis ad bonam frugem reclamare deserit? si spretus insigniter & illusus per tot annos Deus opem ad pœnitendum aut impertiet parciùs, aut etiam justus sceleris ultor subtraxerit? Tunc enim verò conversis in meliùs animis pugnabis viriliter contra cupiditatem malam, cum illa blandietur suaviùs; cum molles illecebras magnificentiùs explicabit; cum occurrerit nihil, quod luxum & voluptatem non suadeat, non irritet, non incendat, cum malignis auctoribus erumpet in apertum libido & reluctantem nequicquam exempli necessitate in exitium tra-

hictæ.

het? Commodum, ita me Superament, & idoneum mutandis corrigendis moribus tempus ac locum, quando fovebunt & acuent depravationem omnia, nec erit quidquam quod favere emendationi possit! Erras, mihi crede, erras, quisquis juventutis corruptelam differs maturiorem in ætatem emendam. Noli spem inanem pascere: adolescentiæ vitiiis usque servies; tua tibi placebit servitus, dura quantumvis ac molesta sit: senties vim & acerbiteriam vinculorum, nec tamen abrumpes illa, pudebit te tuæ turpitudinis, nec amare sordes tuas nihilominus desines; aut si indulgens ac misericors Deus tentanti emergere vitorum è cœno amicam retenderit manum, mediis in conatibus deficiet æger, & eodem postmodum relaberis; adeoque, quod jam te posse frustra dissimulas, tunc id ipsum vix ac ne vix quidem te posse revera experieris.

In illud igitur animis incumbite, Adolescentes, ut pravos habitus, si qui sunt, qui retardare studium virtutis possent, diligenter reprimatis. Sit ille fructus ætatis vestrae, quæ non modò nullas ab internis hostibus nisi faciles vinci moras habet, quod vidistis hæcenus, sed externos etiam hostes ita removeret à vobis, ut altero virtutis exercendæ obice careatis.

II. Pars.

Quantumvis dominantur animis hominum cupiditates effrenatæ, esset tamen unde comprimi ac coerceri earum impetus non infeliciter possent, nisi vim omnem, qua impugnare illas liceat, variæ voluptatum illecebræ, multa peccandi incitamenta infringerent. Fit enim luctuoso quodam eorum fato, qui civilibus, ut sic loquar, undis mercantur, ut tam aliunde, quàm ex se se habeant moras & impedimen-

ta virtutis, neque minùs ab externis, quàm à domesticis hostibus fatigentur.

Agite enim, quod mare tam famosum naufragiis, tot æstus, tam varios habere putatis, tamque metuendos scopulos, quantas tempestates, & quanta pericula mundus habet ille quem incolimus; ubi nulla virtus conquiescit unquam, sed novis quotidie insidiis appetitur, novos semper in laqueos incurrit? Nunc palam & aperto Marte lacessit hostis, nunc clam & ex improviso adoritur. Sæpe vim & flammam adhibet; sæpe ad illecebras conversus demulcet ac palpat. Hinc impietas fucata virtutis specie & artificio simulationis erudita, per latebras ac cuniculos molitur exitium; illic posita larva vexillum audacter erigit, & ad defectionem excitat, Hinc argenti nitore ac splendor aurum percellunt oculos, inde voluptas sensibus suaviter blanditur. Jam imbellis timor & humanarum rationum momenta à recto bonoque sevocant; mox æstus consuetudinis & exempli vis perniciosa in exitium trahunt. Tot inter tamque diversa dimicationum genera, quæ tandem virtus est, non teneram dico & imbecillam, sed tam actiosa, tam nova, tam exercitata, quæ non fatiscat aliquando atque etiam succumbat? Quare optimo cuique optandum merito sit; ut se junctus ab ejusmodi periculis non tam operosam virtutis viam decurrat!

At, quod optare fortasse multis, quod assequi paucis liceat; id ipsum, Adolescentes Christiani, cum ætatis vestrae beneficio, tum ipsa vitæ conditione potestis vobis gratulari. Qui enim ad integritatis vestrae custodiam potissimum advigilat Deus Optimus, Maximus, singulari suæ charitatis affectu ita disposuit omnia, nihil

nihil ut vestris moribus labem ac corruptelam inferret. Quam multis quasi sepimentis atque aggeribus munivit vos ac vallavit, ne qua pars vestri ruinæ hostium atque incurfionibus pateret? Addidit hospitales genios eosque aspectabiles, qui, quasi stipatores corporis, à latere vestro non discederent, qui noctes diesque excubarent vigilarentque pro vobis, qui aditus omnes, per quos irreperere malum posset, diligenter occluderent.

Gratulamini amantissimæ Dei erga vos benignitati, Adolescentes, si in hoc lætissimo florentissimæ juventutis domicilio, nihil objicitur oculis, quod teneras mentes offendat; si exulant à vobis illa vitiorum exempla, quæ vix extra septa domus hujusce prodeuntibus, tam multa, tam varia passim occurrunt: si quantum fervet apud vos licentiæ ac pravitatis odium, tantum viget amor virtutis ac disciplinæ: si denique vel levissima dissolutioris vitæ suspicio turpissimam eorum nomini, in quos caderet, labem inurit.

Quod si luctuoso nec fatis deplorando fato, quo nec ipsi religiosissimi coetus carere possunt, integritatis atque innocentiae hostis in hæc penetralia se se insinuaret; ut obreperet ille tacitus & quasi suspenso gradu! ut tectus simulationum involucris & quasi velis obtentis, ut ipsa virtutis larva fucatus accederet! Novit ille nimirum quam metuedos, quam acres adversarios habeat; novit rem esse sibi cum sagacibus oculis, qui in speculis assidue occulit insidiis tutissimisque latebris eruerent scelus, & in apertum congererent. Hinc intelligite, Adolescentes, nullius esse propemodum operæ, dum nihil admodum est, quod vos ad peccandum invitet, adolescentiam vestram à prolapsione mo-

rum tueri. Imò scitote laboriosum vobis plerumque molestis negotium fore, si religiosè minus ac minus castè vivendum esset. Namque ut taceam, quo illi metu, quo pavore angi soleant, quibus improbos esse, si tales innotuerint, impunè non licet; agite, quam durus labor, quam grave supplicium est perverfos corruptosque mores cum recta ac bene morata in speciem vita componere? In has quippe angustias veniat necesse est, quisquis in ista probitatis schola, alienam ab hujus loci sanctitate vitam institueret.

Fingite enim, Adolescentes, quod ut à vobis æternum absit, etiam atque etiam precor! Fingite, inquam, aliquem minus affectum bene erga res pias, aut mala corruptela depravatam in vestrum contubernium irreperere. An putatis integrum illi fore, talis ut videatur foris, qualis intus est? scilicet medius tot inter pios, castos ac pudicos adolescentes impietatis aut libidinis facem efferet? veneratione Religionis mysteria cavillabitur? noxios obscenosque sermones palam dissipabit? At quo tandem animo id ferret unusquisque vestrum? Ut incensi, quotquot estis, pietatis ac castimoniam studio in impium scurram insurgerent! ut obtrectatorem importunum exagitant! ut ab ejus consortio, tanquam à peste terribilissima refugerent! Jam verò quam gravis in ipsius caput tempestas exemplo detonet ab iis, quorum est arcere vitium, fovere pietatem, & illatam divinæ legi contumeliam vindicare.

Si quis esset ergo tam infeliciter comparatus, sentitis, etiam me tacente, quam sedula cautio habenda sit illi, ne qua in ipsum vitiata indolis suspicio incidat. Igitur torqueat se se necesse est mirum in modum, sensus ut dissimulet; petulantem linguam

quam ut coerceat; ut quoties gerere morem cupiditati placuerit, scruietur latebras, & flagitia sua moderatorum oculis subtrahat; ut averfos licet à pietatis officiis, pius tamen ac religiosus habeatur. Aderit divinis mysteriis, perget cum aliis ad orandum, invitus quidem ac reluctans, qui nullo rerum istarum gustu afficiatur; at vincet fastidium necessitas, & quoniam serviet unicè oculis hominum, quibus facere fucum oportet, plus interdum commoveri videbitur, quam qui ex animo ad obeundas officiorum suorum partes accedunt. Id ipsum porro quale tormentum est, vim facere indoli perpetuam, nulla spe, nullo fructu! virtutis omnes ferre molestias, & omni virtutis solatio ac præmio frustrari! Mitto quales inter perturbationes ac metus vivendum sit illi, si, recurrente dierum illorum solemnitate, quibus Adolescenti Christiano purissimi Sacramentorum fontes adeundi sunt, innocentiam cum scelere, hospitii sanctitatem cum hospitii sordibus, protervus usque dissimulator componere sustinerit. Deus immortalis! talesne patitur rigida quantumvis exercitatio virtutis acerbitates?

Vos attestor, quotquot hæc adestis, Adolescentes, qui tutissimo; quod habet vestra hæc ætas adversus corruptionis contagia præsidio freti integram ab omni labe juventutem ad hunc usque diem produxistis; vos, inquam, attestor, agite, dum severiores pietatis, modestiæ, strictioris etiam disciplinæ leges tam diligenter observastis, quidquamne tam durum, tam grave, tam asperum unquam occurrit, quod cum necessariis & nunquam evitandis dissolutioris vitæ molestiis comparari possit?

Agite immortalis Deo gratias, Adolescentes, quibus in hac conditione vitæ positus per virtutis semitam

Le Jay, Tom. I.

inoffenso pede currere liceat. Ponite in lucro illa commoda quæ nacti estis ad vitæ innocentiam, integritatem morum, pietatis æmulationem promovendam: æstimate, ut par est, ætatis vestræ conditionem, quam divina Providentia à vitiorum illecebris, exempli pravitate, peccandi incitamentis incolumem præstitit: plaudite vobis & exultate, quibus felix quædam probitatis ac sanctitatis necessitas incumbat.

Si tamen in incorrupto tot probatorum adolescentum grege inveniretur aliquis, qui vitæ nequioris difficultatem & ægritudinem virtutis facilitate ac jucunditate potiore duceret, intelligat quam sinistram sur in posterum tempus conditionis omen excitet. Nam finite me, Adolescentem hujusmodi, qualem esse reor inter vos neminem, compellare hæc confidentius, & quod capiti suo malum accersat, salubriter admonere. Hunc saltem fructum vos omnes habebitis, ut intellecta periculi, quod imminet ipsi, magnitudine, sitis in declinanda morum pravitate cautiore, quam hactenus exististis.

Vide enim verò, Adolescens infelix, si quis esses, qui tam feliciter instructus ad virtutem, tam bene munitus contra vitiorum irritamenta, vitam agis corruptam ac depravatam, attende, quæso, mecum, quam terribilem facias expectationem tui. Si id temporis, cum ne ipsam turpitudinis appellationem nosse te oporteret, verbis atque exemplis funestum inter socios nequioris corruptelæ præbes documentum, quid non audebis, cum perfecto longiori sceleris tyrocinio peritissimus artis pestiferæ magister evaseris? si conclusus intra cancellos illius receptaculi, quod vigilantia singularis & recta vivendi forma ab incitamentis peccandi securum præstant,

pravos animi motus coercere non sustines; quò non erumperet libido, cum, ruptis semel repagulis, in eo stadio liberiùs decurres, ubi nihil occurreret, quod non offendarat oculos, cupiditates non irriteret, sensus non moveat, voluptatem non inspiret, & hominem totum insidiosa suavitate non permulceat? Observatus ac custoditus tot speculatoribus oculis, si te proripis tamen, ut suadenti pravæ libidini liberiùs indulgeas; quem demum facies illicitis desideriis modum, cum nullius testis aspectum reverebere? Nunc cum nemini licet in verècuadum impunè esse, si non dubitas subire periculi aleam, & in famem inturere nomini tuo labem; quibus te flagitiis olim implicabis, cum solutus ab animadversione censoria, obscenitatis etiam turpissimæ habebis approbatores?

Erras, erras, Adolescens Christiane, si futurum confidis, ut matura tandem ætate pravos habitus corrigas, quos fervore juventutis contraxeris. Crescunt in dies confirmanturque progressu temporis adolescentiæ cupiditates & ægro in corde confenscunt. Nisi respicis quantociùs, vix olim erit integrum ab iis temperare, quibus nunc assueveris, & quas in reprimendis cupiditatibus difficultates Adolescens pertimescis, eadem senties, cum ætas accesserit, multo graviores.

Agite ergo, Adolescentes Christiani, dum sunt tranquilli appetitus & animus perturbatione caret; dum incitamenta peccandi & leviora sunt & pauca; dum beata pax ac securaque quies aspirat; totis animis ad virtutem incumbite. Venient illa, venient & fortasse citiùs, quàm par esset, plenissima tempestatibus ac procellis tempora, quibus jactati cupiditatum æstibus, & tentationum fluctibus abrepti vix ac ne vix quidem poteritis

consistere. Quare date operam dum commodum est, ut assiduis laboribus eam vobis virtutem comparetis, quam neque perturbationum vis, neque temporum injuria labefactet.

DE PRÆSENTIA DIVINA.

ORATIO XVIII.

Providebam Dominum in conspectu meo semper, quoniam à dextris est mihi, ne commovear. Psalm. 15.

Hoc erat, quod à se tam sedulo, dum viveret, fieri solitum Regius Vates profitebatur, ut, si quid credimus ipsius testimonio, nihil videatur habuisse quidquam antiquius, quàm perpetuam præsentis Dei memoriam usurpare. Movit me, ne quid dissimulem, sapientissimi Regis exemplum, idque, ut ante omnia, tanquam præcipuam pie ac sapienter instituendæ vitæ normam ac regulam, vobis ad æmulandum proponerem, operæ pretium esse existimavi.

Verùm quam putatis ob causam Virum illum, quem ab ipso Deo eruditum novimus, id curasse tam diligenter, ut præsentis sibi quodammodo astantis Dei semper meminisset, nisi quòd, in ea præsertim cogitatione, certum contra innatam cordis humani inconstantiam atque infirmitatem præsidium experiretur? *Providebam, inquit, Dominum in conspectu meo semper, quoniam à dextris est mihi, ne commovear.*

Vultis & ipsi, Adolescentes, non commoveri ab ea salutis semita, quam feliciter ingressi estis? vultis non concuti variis tentationum procellis, quibus hæc vita obnoxia est? vultis in assidua virtutum omnium exercita-

tione

tione stabiles ac constantes permanere? Imitamini piam sancti Principis consuetudinem, & in conspectu vestro Dominum semper providete.

Atque utinam id exorare à vobis possim, ut, si minus assiduam, frequentissimam saltem præsentis Dei memoriam revocaretis! hac me fiducia consolaret vestræ in perpetuum incolumitati fuisse à me consultum, qui salutis impedimentum omne removissem longiùs, & ejusdem promovendæ rationes ac momenta subjecissem.

Ita profecto se res habet: hæc est in assidua divinæ præsentia cogitatione vis, cum ut arceat id omne, quod afferre moram salutis possit, tum ut ad eandem consequendam certum subsidium paret. Salutis impedimenta Dei præsentis memoria submovet, quia peccandi stimulos atque illecebras refringit ac debilitat; hoc Primum. Eadem salutis promovendæ rationes ac momenta sufficit; quia singulare ad arduas quasque virtutes exercendas incitamentum est; hoc Alterum. Ex utroque capite, quàm sit efficax divinæ præsentia cogitatio, cognoscite.

I. Pars. Deum esse præsentem ubicumque terrarum, circumspicere omnia & intueri penitus, singula item audire atque intelligere; & earum rerum, quas aut viderit, aut audierit, aut intellexerit, diligentem & accuratam tenere rationem, tam testatum supremæ veritatis oraculum est, Adolescentes Christiani; nihil ut vel frequentioribus, vel illustrioribus sacrarum Literarum testimoniis probatum confirmatumque habeamus. Atque infinitus ego sim, si loca percerens omnia, imò perstringere tantum aggrediar, in quibus, ad designandam mortalium animis Numinis sui præsentiam, Deus ipse laborare visus est. Hic *inspector cordium*, il-

lic penitioris animæ scrutator, ibi *spirituum ipsorum ponderator* amat nuncupari. Jam profitetur palam ac prædicat *respicere se vias hominum*, nunc considerandis eorum vestigiis intentos habere oculos; modo vivere se in medio cujusque nostrum, ut, quid agatur illic, meliùs introspeciat. Mox confugientes ad latebras, quasi divino conspectui subtrahere se niterentur, objurgans graviter atque increpans, *Vir*, inquit, *in abscondito occultabitur, & ego Dominus non videbo?* Atque ut ne quis revocet in dubium, cujus tandem generis sit illud, quod ad prævidendum, quidquid à nobis agitur, & quod dicitur audiendum, jus habet; rationem ipse statim subjicit. *Qui plantavit aurem, non audiet? aut qui finxit oculum, non considerat?*

Neque verò miremur tam singularem in astruenda præsentia sua operam Deum posuisse. Noverat ille nimirum peritus humani cordis artifex, quale momentum ac pondus esset habitura divinæ præsentia fides; cum ut incredibilem mortalium animis imprimeret supremi Numinis reverentiam, tum ut eosdem religionis metu in officio contineret.

Atque hinc profecto viros illos sua in Deum pietate ac fide olim tam conspicuos facer quidam horror invadebat, quoties præsentem ubique Deum, in abditissimas quasque latebras intrentem cogitarent. Hac plenus religione beatus Job, cum hinc acutissimis doloribus, inde maledicentium injuriis premeretur, omnem obstinebat querelis aditum, cum diceret; *nonne ipse considerat vias meas, & cunctos gressus meos dimmerat?* His incitatus stimulis Vates Regius cavebat admittere quidquam indignum illa Majestate, quam adhaerentem lateri suo perpetuò meminerat. Imò ineluctabilem inde vitandi peccati

necessitatem, accersebat, cum nullum in toto universitatis corpore locum à divino Numine vacuum deprehenderet. *Quò ibo, inquiebat; à spiritu tuo, aut quò fugiam à facie tua? si ascendero in cælum, tu illic es, si descendero in infernum, ades.* Hinc illa, quam sibi affirmanti quidpiam aut juranti religiosissimus quisque vir apud populos conciliabat, auctoritas; postquam stare se in conspectu Domini admonuisset. *Vivit Dominus in cujus conspectu sto; quasi mentiri in præsentia tanti Numinis non licuisset.*

In hac veritatis illius luce, quæ nullius hodieque fugiat oculos, quid esse dicam, vel quo temporum nostrorum fato fieri putem, Adolescentes, ut ad discutiendam vitiorum caliginem, nullius prope modum efficacitæ esse videatur. Præsentem ubique Deum esse profiteamur omnes, quot quot sumus: nemini venit in mentem suspicari, ab eo ignorari posse, quodcumque geritur à nobis; aut ipsos cordis humani recessus abditissimos ejus oculis non patere. Tamen ita vivimus plerique, quasi captum oculis Deum, aut otiantem in cælo, aut peregrinantem longius habemus! Unde illa fidei nostræ morumque nostrorum discrepantia? unde hic stupor, & quadam quasi fascinatio causam habent?

Quamquam quid miremur hic tantum, ubi causa palam & in promptu est? Deum quidem præsentem, oculatum, rerum omnium speculatorem credimus; at, quod totius mali fons & caput est, rem esse nobis cum tali Deo raro admodum vixque ac ne vix quidem cogitamus! Imò oculos persæpe nostros avertimus, ne qua præsentis Dei subeat animis cogitatio, quæ meditantibus prava moras injiciat, molientes turpia perurbet, & ad flagitia toto cupidita-

tum impetu proruentes refrenet ac coerceat.

Nam quem mortalium, si modò non exiit omnem de Deo fidem, peccare non pudeat, dum se divinæ Majestatis in conspectu & sub oculis ejus positum meminerit? Date mihi hominem tam ferocem, tam oblitum sui, tam fortibus ad peccandum illecebris incitatum, tam prava vitiorum consuetudine corruptum, ut liberam temperandi à peccato moram habere non videatur? Tamen putatis futurum, ut non remittat cupiditatis furor, visque oppugnationis elanguescat, si maturo secum animo perpenderit; eum, quem laceessere arque irritare peccato parat, adesse flagitii sui testem, eundemque severum aliquando judicem atque ultorem exiturum.

Vestram ipsorum fidem postulo, Adolescentes: agite: si quem è vobis vel propensior ad voluptatem indoles, vel tentationis illecebra, vel perniciofa focii improbuli consuetudo, vel exempli pravi pondus atque auctoritas ad lethale facinus aliquando rapuerunt; fateatur ille, quod verum est; an præsentis Dei & ad flagitium suum attentam memoriam usurpavit? an se inexpugnabili divinæ præsentis clypeo contra ignea nequissimi spiritus tela tuitus est? an oblatum sibi in tam salubri cogitatione robur suæ infirmitatis in subsidium adhibuit? Ah! si tum maximè, cum urgeret tentatio vehementior, cum in ipsa metuendæ voraginis crepidine periclitanti terribilis lapsus immineret; si tunc, inquam, cogitare subisset præsentem Deum, audeo dicere, Infortunate adolescens, quisquis es, non peccasses; cupiditatis incitatae motus repressisses; focii nequioris audaciæ ac libidini obstitisses; contra torrentem exempli pravi animum obfirmasses, neque purissimos

Dei

Dei omnipotentis oculos tristissimo sceleris tui spectaculo offendisses.

Nam qualem ego te putem, qui quoties animum adjicis ad peccandum, tam sedulo mortalium aspectum subterfugis; tam diligenter recurris ad latebras & secretiores angulos; tam solerter provides, ne quis, præter consortes ejusdem pravitatis, perpetrandi mox sceleris conscius esse possit? Tu scilicet tam cautus, tam prudens, tam sollicitus in declinando homuncionis etiam cujuslibet aspectu, Dei omnia intuentis oculos & ora non erubesceres? nullam duceres habendam divinæ Majestati reverentiam? faciem illam, quam cervicibus pronis beati Spiritus adorant ac reverentur, turpibus & obscænis facinoribus coram illuderes? Non ego te, quidquid in contrarium objectes, tam præfractæ frontis æstimem; aliam de tua verecundia opinionem bonitas indolis, liberalis educatio, insitus animo juvenili pudor injiciunt. Dicamus, quod res est, Adolescentes, si quando divinam violare legem etiam in te gravi vobis contigit, plus in singulis vestrum cæcitatibus aut imprudentiæ fuit, quam malitiæ atque pravitatis; & quod de unoquoque peccante jactari solet, id in ætatem vestram præsertim cadit, ut rerum æternarum ignorantia potius, quam nequitia cordis ad peccandum inducatur.

Idque adeo verum esse putatote, nihil ut tantopere præcavere soleat generis humani juratus hostis, quoties ad peccandum quempiam impellit, quam ne illecebrosus vitiorum lenociniis irretita mens præsentis ubique Dei & ad mortalium flagitia semper erecti recordetur. Hinc ille apud Danielem, cum duobus nequissimis senibus turpissimos obscænae libidinis sensus afflasset, impulissetque eos, ut castissimæ Susannæ pudicitiam at-

Le Jay, Tom. I.

tentarent, legitur providisse ante omnia, ne, quos incitabat ad scelerissimas voluptates, iis præsentis Dei cogitatio suboriretur. *Everterunt, inquit Scriptura, sensum suum, & declinaverunt oculos suos, ne viderent cælum, & judiciorum rectorum recordarentur.* Quasi verò laxare frena illicitis pudendisque desideriis non potuissent, nisi prius Dei præsentis cogitationem importunam penitus excussissent.

At Susanna contra, mulier illa tam pudica quid fecit, ut titillantis cupiditatis illecebras comprimeret? quo se adversus iniquitatem atque malitiam præsidio tuta est? quod armorum genus ad propellendos impuri hostis impetus adhibuit? Cogitate quæso mecum, Adolescentes, quales inter angustias infortunata mulier versaretur. Insilierant in eam vitæ duo totius civitatis Principes, ambo Judices populi hoc anno constituti; quibus spectata nobilitas, canities veneranda, & amplissimi, quoungebantur, muneris amplitudo auctoritatem quandam ac fidem nemini inficiendam conciliabat. Instabant gemini prædones, & blanditiis primum ac promissis illam adorti, mox interjecto judiciorum metu, quæ latuerant tanquam in adulteram, nisi se eorum libidini permitteret, miseram territabant. Erat Susanna sola, indefensa, omni ope auxilioque destituta. Aderat nemo, qui suppetias ferret, qui veteratorum senum injuriam repelleret, qui testimonium afflictæ innocentie redderet. Quid agat illa? quid statuat? quid in arctissimis difficillimis que rerum angustiis consilia capiat? Audite Susannam ipsam, Adolescentes, & ex ipsius querelis plenam gravissimo periculo sollicitudinem intelligite. *Angustia mihi undique, inquit Susanna ingemiscens! si enim hoc ego, mors mihi est, si autem non egero,*

Aa 3 1012

*non effugiam manus vestras, At quis erit tandem ancipiti pugnae exitus? quis praecipiti ruinae proximam eripiet? quis è tanto discrimine tutam & incolumem praestabit? Ecce succurrit Dei praesentis, & ab alto intuentis omnia recordatio. Illa, illa fluctuantem animum suum inact, spes erigit, & adversus terribiles pudentae mortis minas periclitantem innocentiam confirmat. Audi e rursus Susanam loquentem, A Iolescentes; excipite dignum castissima muliere consilium, & auream vocem altissimis animis defigite. *Melius est mihi*, exclamat Susanna, senum impudicorum injuriam, quantum erat in se, propulsans, *Melius est mihi absque opere cadere in manus vestras, quam peccare in conspectu Domini.**

Quid prohibet, Adolescentes, quominus eodem vos contra paratas integritati vestrae insidias praesidio tueamini? Neque enim vel huic aratulae, quam exigitis; dimicationes suae defunt, in quibus strenuos esse vos atque constantes oporteat; nisi cedere turpiter hosti tererrimo, & amissa libertate filiorum Dei, tristissimum servitutis jugum subire volueritis. Sua sunt in hoc, quod decurritis, lubrico & ancipiti vitae stadio diversi generis discrimina, quae incuriis plus a quo minusque diligentibus funestissimam non modò tranquillitatis ac pacis, sed salutis ipsius jacturam afferant. Experimini quotidie periculosas non uniusmodi tentationes, quarum in coercenda ac refringenda vi plerumque deficitis. Cur igitur oblatum vobis in divina praesentia singulare subsidium negligitis? cur quoties invitamur & impellunt ad peccandum vel illecebrae voluptatis, vel immundi Spiritus oppugnationes, vel deteriora sociorum exempla, cur, inquam, non pensatis istud ferid? Deus me vider, Deus

persecratur intima cordi illius, quod impuris cogitationibus & illicitis desideris depascitur! Deus aderit spectator ac testis facinoris illius turpissimi, quod perpetrare meditor, idemque perpetratum accuratè excutiet ac severè vindicabit. An ego tam parum verear praesentem Dei omnipotentis majestatem? an purissimos ipsius oculos offendere sustineam? an severissimi judicii subire non reformidem alicam? Imprudentem me profecto, inverecundum nimis, & rerum mearum parum amantem, si id admittere in praesentia divini Numinis non erubescam, quod in conspectu gravissimi cujuscumque viri fecisse me pigeret! Hos vobis sensus, ne dubitate, Adolescentes, divinae praesentiae memoria injiciet; hoc imperiet contra incitamenta quaeque peccandi grave propositum; neque in iis tantum temporum articulis, quoad contigerit nobiscum versari sanctos scelerisque puros praestabit; sed tunc maxime, cum aratris conditio nostris ab ulnis, inter quas ab infantia adolevistis, vos abstrahet, divini timoris pariter & amoris studiosos ultores in perpetuum tempus conservabit.

Nam quid ego dissimulem, quod sentio, & justissimos, qui me angunt; pro salute vestra metus dubitem aperire? Ecce vestrum bona pars, ex isto pietatis domicilio & Lycaeo virtutis, in apertum ac patentem liberioris vitae campum non ita multo post excedet. Ecce non planam deinceps ac securam, sed plenam pedicis ac laqueis viam decurretis. Non deerunt, mihi credite, in medio nationis pravae positos hostes tam numero, quam robore suo metuendi, qui partem tanto tempore tamque multis impensis virtutis supellestem vobis invident, & suas vos pertrahere in partes contendunt. Alii ventila-

labunt

labunt illam, quam imbuistis jam dudum, orandi, confitendi, & ad facra mysteria statis temporibus accedendi piam laudabilemque consuetudinem. Alii pudorem ingenuitatis, quo nituistis per tot annos in hoc florentissimae juventutis contubernio, labefactare aggredientur. Alii pudicas ac religiosas aures obscenis sermonibus & impuris cantilenis violabunt. Alii verecundis oculis parum modestas imagines, aut pestiferos nequitiae magistros perniciose volumina obturident. Alii mollibus illecebris & compositis ad infamem corruptelam blanditiis juratum toties ante Aras Deo virginique Deiparae pudicitiae propositum oppugnabunt. Alii, quod blanditiarum via non assequuntur, id aperta vi, palam & audacter tentabunt. Horum sibila, illorum jocos, istorum convicia ferenda plerumque habebitis. Harebitis nonnunquam inter ejusmodi deprehensi angustias, virtutem inter & vitium, Deum inter & Dæmonem incerti fluctuabitis. At, si firmum invictumque contra mundi, carnis ac Dæmonum insidias robur habere volueritis, cogitate in his rerum adjunctis praesentem Deum: repraesentate vobis illum, quasi spectatorem illius certaminis quod sustinendum vobis cum vestrae innocentiae hostibus incumbet. Veniat vobis in mentem, ipsum adesse vel magnificentum muneratorem, si firmiter steteritis inter adversantes procellas ac tempestates, vel severum ultorem, si ignavo fracti metu cupiditatum fluctibus cesseritis. Hac cogitatione fretos pudebit quidquam admittere, quod mundissimos divini Numinis oculos offendat; aut certè implacabilis justitiae ejusdem severitas quantumvis ad flagitium pronos in officio continebit.

Sentio urgeri me nimium brevibus properantis horae angustias, Ado-

lescentes, neque fas esse mihi persequi fusiis, quod secundo loco demonstrandum proposueram: eam esse nimirum in divina praesentiae cogitatione vim, non solum ut in peccati fuga fortes ac constantes praestet, quod hactenus confectum est, sed in virtutum etiam difficillimarum exercitatione firmos atque invictos efficiat. Quare hoc habeo satis admonere vos, hanc esse praesentis ubique Dei memoriam, quae, cum sanctissimis quibusque viris durissimos austerioris vitae labores mitigavit semper, tum martyribus praesertim insuperabilem media inter supplicia animum addiderit.

Agite enim verò; unde vis illa Christianis in heroibus, quam nullus tormentorum apparatus infringeret? unde in ipsis firmitatis tantum ac constantiae, ut gravissimis in cruciatibus suos tortores illuderent, nedum ab iis vincerentur? Quid naturam fragilem ex se se minusque patientem doloris ita confirmabat, ut ad omnem poenarum sensum videretur obduruisse?

Ecce inter horrendos conjuratae multitudinis clamores & ululatus imperterritimus Stephanus, inter lethiferos depluentium undique lapidum acervos constans & erectus etiam pro crudelibus parricidis veniam orat & precatur. Causam inquit tam inaudita fortitudinis. *Video*, inquit Stephanus, *Caelos apertos, & Jesum stantem a dextris virtutis Dei.* Ecce ar-

dentem craticulae superpositus Laurentius impotentis tyranni furias rideret & cogitatione mentis defixus in Deum totus versari corpus jubet partem in omnem, quasi flammaram vim non sentiret. Ecce contumelias & probra, fustes, verbera, concisiones artuum Apostoli, quot quot sunt, omnes in lucro ponunt, quia dignum Deo-

totique caelesti curiae spectaculum exhibe-

II. Pars.

Al. 7.

Aa. 4. hibe-

hibere se intelligunt. *Spectaculum*
 2. Cor. 4. *facti sumus Deo & Angelis & homi-*
nibus. Ecce quaeritur novum suppli-
 ciorum genus, excercet se se crude-
 lis carnificum industria ad labefa-
 ctandam eorum constantiam, quibus
 flamma ferrumque pepererat: at illi
 laetantur ioterea ac triumphant, dum
 1. Pet. 12. *respiciunt in auctorem fidei & consum-*
matorum Jesum, quem spectatorem
 sui certaminis, & ad gravissimos la-
 bores exantiblandos potentissimum ad-
 jutorem intuentur.

Hac eadem incensus divinae praesentiae memoria septennis puer Machabaeus tantum in se roboris sensit accrescere, ut immanibus suppliciis neutiquam impar perferendis existeret. Restabat ille superstes unus septem de fratribus, qui suum pro tuenda lege Dei sanctissima caput devoverant. Illum pia mater conspicata, dum aratula imbecillitati metuit, vehementer capit adhortari, dolori ne cederet; atque ut infantilem confirmaret animum, & contra suppliciorum acerbiteratem ipsumque adeo mortis metum roboraret, hoc unum precabatur; *Peto, nate, ut aspicias caelum:* tantam ex praesentis illius Dei cogitatione firmitatem animi adfuturam confisa, quanta ad vincendas Tyranni furias sufficeret. Non fessit parentem amantissimam spes sua, talem in puero fortitudinem experta est, qualem in filiorum singulis suspexerat.

Sinite, Adolescentes, ut eodem pariter modo unumquemque vestrum hodie compellem, & ad superandum, si quid est in via salutis durius, intuentis vos ab alto Dei consideratione spes vestras fuscitem, & resides animos accendam. Tibi durum videtur atque arduum, Adolescens Christiane, praeferoce illam ac morosam indolem, quam nactus es, moderari; grave quiddam est atque intolerabile

obtemperare moderatoribus, sodalibus identidem cedere, & iis subesse nonnunquam, quos inferiores tibi vel natalium sorte, vel ingenio, vel conditione vitae reputasti. Vis coercere nascentem superbiam, modestiam perdoceri, informari ad mansuetudinem? Peto, nate, ut aspicias caelum; ut adesse illic cogites praesentem Deum victoriarum, quas de te ipse retuleris, sedulum attentumque spectatorem. Tu quem innata quaedam animi mollietas & desolatio deperit totum ac depravat; nosti, quam multorum vitiorum fons & origo sit segnis ille languor atque iners otium, quo diffusis: quam asperum operosumque promovendis studiorum laboribus, tuendae morum integritati, beatitudini comparandae obicem importet: at te scientiarum molestiae miserum exanimant; tibi librorum sarcina pondus quoddam Aeterna ipso gravius est; ipsum vel Litterarum nomen fastidium parit. Vis torporem deponere, excutere veternum, acres ad abolendam pestem illam animos resumere? Peto, Nate, ut aspicias caelum. Te si levitatis atque inconstantiae nunc demum piget, nam cur illius non pigeat, quam innocentiae tuae, moribus tam fatalem expertus es? Hinc enim ille divinis in rebus tepor, hinc in verbis petulantia, scurrilitas in colloquiis, in factis procacitas, in templis invereconda frons, in obeundis officii partibus negligentia, & totius hominis corruptela quaedam promanant. His si mederi incommodis melioris vitae cupidus statuisti, peto, Nate, ut aspicias caelum; hinc te praesens Deus modestiae, pudoris, veritatis admonet, & novum ad emendandam levitatem robur sufficit. Te vero, quem Deus peculiari quodam amore complexus est corrupto mundi tractu in puriore caeli plaga collo-

collocatum velit; quem ad perfectius sanctiusque vivendi institutum jam pridem inclinat; si viarum angustiae, locorum asperitates, difficultatum metus, commoditatum amor, splendidioris cujusdam fortunae expectatio detinent, uti satis proclive est, & inanes caesarum umbras obtendunt, quibus vocantem Deum eludas, peto, Nate, ut aspicias caelum; ut Christum cogites pugnae illius testem ac contemplatorem, quam cum mundo ipsiusque illecebris sustinendam habes; ut intuearis in manibus ejus laureas, quibus victorem te cingere ac triumphantem parat; tunc evanescent, mihi crede, omnes difficultatum umbrae; & quae gravissimos metus incutiunt disciplinae severioris instituta, facilia prorsus & expedita videbuntur.

Denique praesentiam Dei, Adolescentes, quot quot estis, fortissimam veluti armaturam & nulli usquam te lo penetrabilem assumite. Sit illa vobis praesentissimum ubique adversus quascumque vitiorum illecebras & contra virtutis asperitates atque molestias praesidium. Haec adfit cogitatio animo frequens, dum decumbitis, dum surgitis, dum oratis, dum studetis, dum comeditis, dum luditis. Noctu, de die, in solitudine, in hominum caetibus mentem occupet. Versetur illa vobiscum domi, comitetur foris, peregrinetur, rusticetur. Olim cum adoleveritis, inter armorum tumultus, perturbationes fori, negotiorum commercia, in quacumque demum vitae sorte fidelis usque comes adsistat. Erit, haec erit, non dubitate, divinae praesentiae vis atque efficacia, ut ab omni vitiorum labepuros in hac vita praestet, sanctos in conspectu tremendae majestatis aliquando exhibeat; universos denique in caelo collocet nunquam aeternita-

te tota à mutuis invicem complexibus divellendos.

DE STATU VITAE

ritè eligendo.

ORATIO XIX.

Da mihi sedium tuarum assidricem Sapientiam . . . ut sciam quid acceptum sit apud te. Sap. 9.

Ita orabat olim sapientissimus post hominum memoriam Salomon, qui populi Israelitici Rex constitutus, cum impetrandi, quaecumque vellet, fidem accepisset ab ipso Deo, cogitationes omnes suas ac vota eo conclusit ac terminavit, ut uberiore caelestis Sapientiae lumine illustratus, & divinam voluntatem intelligeret, & intellectam semel viriliter ac constanter sequeretur. Hujus porro precationis geminum fructum tulit Rex sapientissimus, ut & spiritum Sapientiae, quem tam ardentem concupierat, obtineret, nec ceteris adeo rebus, quas contempserat, privaretur. *Optavi,* inquit ipse, *& datus est mihi sensus; invocavi, & venit in me spiritus Sapientiae.* Mox uberimos ejusdem Sapientiae fructus respiciens, subjicit, *& venerunt mihi omnia pariter bona cum illa.* Tanta nimirum fuerunt Principis illius opes, potentia tanta, tanta gloria, ut reliquis toto orbe Regibus longe praecelleret.

Atque utinam. Adolescentes Christiani, sapientissimi Regis exemplo induceretis animum, nihil esse unicuique vestrum in vita optandum magis, quam ut ejusdem Sapientiae beneficio dignoscere vobis liceat peculiarem illam divinitus voluntatis rationem.

nem, quæ singulos vestrum attinget, & certæ cuiusdam vitæ conditioni, dum vos conderet, addixit. Utinam superni illius luminis adipiscendi desiderio frequenter cum Salomone precaremini; *Da mihi sedium tuarum affricem Sapienciam, ut sciam quid sit acceptum apud te.*

Verum quotusquisque vestrum est, Adolescentes charissimi, qui in perscrutando divinam in ea re voluntatem, aut laboraverit hæcenus, aut laborandum sibi esse etiam duxerit? Alii innata quadam levitate mentis abducti nec cogitarunt unquam fortasse, rem illam esse operum suorum; alii cum satis intelligant, in eligendo vitæ statu momentum esse ad salutem æternam plurimum; tamen, quasi res ejusmodi maturiorem ætatem requireret, illam ab adolescentia sollicitudinem in aliud vitæ tempus rejiciendam putant. Alii veniunt, ne plura Deus ab ipsis postulet, quam præstare velint, citius esse æstimant divinam penitus nescire voluntatem, quam in eadem exequenda, ubi illa innotuerit, minus obsequentes videri.

Hæc & alia, quæ ætatis vestræ vel ignorantia, vel socordia, vel incuria certè prætexere solet, ut statim præcidam omnia, operæ pretium esse duxi, Adolescentes, de eligendo ritè, & secundum Christianæ Sapiencie leges vitæ statu verba facere, ratus nullum esse dicendi argumentum, quod, aut vestræ magis conveniret ætati, aut plus ad salutis vestræ rationem pertineret. Atque ut uno quasi intuitu pervideatis, quæ futura sit Oratione gemina series & ordo rerum, quem sequar, duo aggrediar probare. Alterum quanti sit ad salutem vestram æternam momenti destinata vobis à divina Providentia ingredi vitæ conditionem. Alterum quam inire

rationem oporteat, ad cognoscendam peculiarem illam vitæ sortem, quam vobis Deus amplectendam præscripsit. Intelligetis ergo primum, providendum vobis ante omnia, si vestræ in perpetuum tempus felicitati consulere volueritis, ut in vitæ statu eligendo divinam voluntatem, tanquam certissimam atque unicam bonæ electionis regulam ac normam, sequamini. Deinde multiplicem ac variam subjeciam vobis divinæ voluntatis indagandæ viam. Quæ duo pro virili parte dum exequor, oro vos atque obtestor, Adolescentes, ne quis existimet hæc dici à me, quasi quempiam è vobis vel ad religiosum institutum, vel ad Ecclesiasticam disciplinam velim allicere; cum eò tantum spectat Oratio mea, nihil ut temerè, nihil, nisi consulto prius Deo, in eo genere suscipiatis.

Est hæc omnipotentis Dei in universum genus humanum tam bene affecta voluntas, neminem ut ab æterna beatitudine exclusum velit, sed omnes ad eandem gloriam invitet, ac, quantum est in se, quotquot sunt homines, promoveat. Deus, inquit Apostolus, *omnes homines vult salvos fieri, & ad agnitionem veritatis venire.* Hoc tenerrimo in unumquemque nostrum affectu, sic Deus Pater dilexit mundum, ut eum æternæ servituti eundem mancipatum cerneret, Filium suum unigenitum liberandis omnibus tradere non dubitaverit. Hæc eadem impulsus charitate Dei Filius, *qui non rapinam arbitratus est esse se æqualem Deo,* ita se communem in ara crucis victimam expiandis totius mundi flagitiis obtulit, ut effusione purissimi sanguinis iratum nobis divinum Numen placaret, & morte sua æternæ felicitatis aditum referaret.

Hæc cum vera sunt, & ipso veritate

ritatis signaculo confirmata; tum illud certè verissimum multas esse ac varias ab omnipotente Deo præscriptas vitæ semitas, per quas genus hominum ad eundem cœlestis patriæ terminum perducere statuerit. Hinc illa tanta conditionum, ordinum officiorumque diversitas, militarem dico vitam, forenses, aulicam, servilem, liberam, religiosam, Ecclesiasticam, mercimoniis deditam, quas non tam ad hujus aspectabilis mundi pulchritudinem atque ornatum divina Providentia constituit, quàm ut mortalium salutem spectaret, nobisque faceret palam, nullam esse ex iis omnibus viam, quæ ad cœlum denique non pertineret. Quod ut persuasissimum esse nemini non debet, ita & illud citra controversiam positum, non omnia pariter omnibus expedire, nec eundem singulis vitæ tramitem aperiri: aliam alia convenientiorem quibusdam esse sortem, militare alteri, alteri religiosum, forenses alteri vitæ genus à Deo destinatum ad salutem, à quo non possit sine maximo rerum æternarum periculo deflectere. Hic secretus ab omni terrenarum occupationum commercio optatum beatae felicitatis portum attinget, qui, si rerum civilium undis se immerferit, tempestatum fluctibus absumptus miserabile naufragium patietur. Ille Ecclesiasticæ disciplinæ mancipatus, tutissimumque adversus morum corruptelam nactus præsidium, cœlum merebitur; qui profana militiæ adscriptus, armorumque licentia depravatus in sempiternum exitium corruet: alter molestas rei domesticæ curas atque sollicitudines cum ipso salutis negotio feliciter componet, qui semotus idem à strepitu hominumque consortio, dulcissimum, quod optare virtus possit, perfugium certam in ruinam converteret.

In eo igitur totius rei cardo vertitur, ut, quod cuique Deus præscribit vivendi institutum, illud, si servare animam suam velit, omni studio amplectendum putet. Neque enim vestrum est quascumque pro arbitrio ac libidine arripere vitæ partes, & per omnem promiscuè semitam ad cœlestem patriam contendere. *Nemo potest venire ad me, nisi Pater, qui misit me, traxerit eum.* Verba sunt ipsius Christi, Adolescentes, quibus derogare fidem nullus audeat. Religioso te jugo mancipasti, militatibus institutis nomen dedisti, forensibus te rebus applicuisti, mercimoniis operam dedisti: quo duce? quo auspice? quo auctore? Tui te nimirum parentes illuc impulerunt; iis te ipse studiis applicuisti? miserum te, qui tuum ipsius arbitrium, qui parentum in ea re libidinem secutus sis; pessimè salutis tuæ consuluisti. *Nemo potest venire ad me, nisi Pater qui misit me, traxerit eum:* non tractus à Deo, non vocatus, sed intrusus ab aliis, sed per te imprudenter inductus es.

Nolite itaque efferre magnificentius, Adolescentes, quod à multis jactari solet; nihil aut parum interesse, quam quisque sortem adeat, multas suppetere ad eundem beatitudinis terminum perveniendi vias, nullam esse vitæ statum, si modò divinæ legi non repugnet, quem Deus ipse non instituerit ac consecravit; plurimos in unoquoque vivendi instituto extitisse viros probatissimos, qui illud morum innocentia, virtutum exemplis, vitæ sanctitate illustrarunt. Nam cum hæc vera esse ultro fatear, non ita pariter concesserim vestro cujusque permitti arbitrio, ut, qui maxime arripserit vitæ statum, hunc sine discrimine, sine delectu statim ambiat. Frustra enim verò existimes, Adolescens Christiane, quantumque tu inieris vitæ rationem, eodem